

מניעת התעללות בקטינים וחסרי ישע

סעיף 368 ד (ב) לחוק העונשין התשל"ז 1977 :

"רופא, אחות...עובד סוציאלי...פסיכולוג...שעקב עיסוקם במקצועם או בתפקידם היה להם יסוד סביר לחשוב כי נעברה עברה בקטין או בחסר ישע בידי האחראי עליו חובה עליהם לדווח על כך בהקדם האפשרי לפקיד סעד או למשטרה. העובר על הוראה זו, דינו - מאסר ששה חודשים "

לניסוח זה מספר משמעויות. ראשית המחוקק מחמיר עם אנשי מקצוע באשר לחובת הדיווח על פגיעה בקטין ובחסר ישע בידי אחראי עליו, וקובע עונש של ששה חודשים, בעוד שאדם רגיל שאיננו מדווח מתחייב רק במאסר של שלושה חודשים.

לעומת חובת הדיווח הכללית בסעיף 368 ד (א), "היה לאדם יסוד סביר לחשוב כי זה מקרוב נעברה עבירה "... בחובת הדיווח של אנשי מקצוע אין הבחנה בין עבירה שקרתה בעבר, אפילו לפני שנים, לבין עבירות שקורות בהווה. אין הבחנה בין עבירה שממשיכה להתבצע לבין עבירה שהופסקה. אין הבחנה בנסיבות הגילוי של המידע ומי מסר את המידע.

עבירה המחייבת דיווח הוגדרה בחוק, כעבירה של סיכון החיים והבריאות, עבירת מין, עבירה של נטישה או הזנחה ועבירה של תקיפה או התעללות.

חסר ישע "הינו מי שמחמת גילו, מחלתו או מוגבלותו הגופנית או הנפשית, ליקויו השכלי או מכל סיבה אחרת, אינו יכול לדאוג לצרכי מחייתו, לבריאותו או לשלומו

סעיף 368 א לחוק מגדיר "אחראי":

א. הורה או מי שעליו האחריות לצרכי מחייתו, לבריאותו, לחינוכו או לשלומו של קטין או של חסר ישע - מכוח דין, החלטה שיפוטית, חוזה מפורש או מכללא, או מי שעליו האחריות כאמור לקטין או לחסר ישע מחמת מעשה כשר או אסור שלו.

ב. בן משפחה של קטין או של חסר ישע, שמלאו לו שמונה עשרה שנים ואיננו חסר ישע, והוא אחד מאלה: בן זוגו של הורו, סבו או סבתו, צאצאו, אחיו או אחותו, גיסו או גיסתו, דודו או דודתו, בן זוגו של אומן, וכן הורהו של אומן, צאצאו של אומן, אחיו או אחותו של אומן ובן זוגו של כל אחד מאלה.

ג. מי שהקטין או חסר הישע מתגורר עמו או נמצא עמו דרך קבע, ומלאו לו שמונה עשרה שנים; ובלבד שקיימים ביניהם יחסי תלות או מרות. חובת הדיווח בסעיף 368 ד חלה רק במקרה שהעבירה בוצעה בידי אחראי על קטין או חסר ישע.

יחד עם זה לנושא זה שני חריגים. סעיף 368 ד (ג) קובע התייחסות מיוחדת לעבירות מין כלפי קטינים וחסרי ישע ומטיל חובת דיווח גם על מקרים שהעבירה נעשתה בידי בן משפחה שטרם מלאו לו 18 שנים:

בעל מקצוע מהמנויים בסעיף קטן (ב), שעקב עיסוקו במקצועו או בתפקידו היה לו יסוד סביר לחשוב כי נעברה בקטין או בחסר ישע עבירת מין לפי סעיפים 345 עד 347, 348 ו-357, בידי בן משפחה שטרם מלאו לו 18 שנים, חובה עליו לדווח על כך בהקדם האפשרי לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק או למשטרה; העובר על הוראה זו, דינו – מאסר שישה חודשים"

חריג נוסף נוגע לעבירות בקטין או בחסר ישע הנמצא במעון, במוסד, במסגרת חינוכית או טיפולית אחרת.

סעיף 368 ד(ד):

נעברה בקטין או בחסר ישע הנמצא במעון, במוסד או במסגרת חינוכית או טיפולית אחרת, עבירת מין לפי סעיפים 345 עד 348, או עבירה של גרימת חבלה חמורה לפי סעיף 368 (ב) או עבירת התעללות לפי סעיף 368 ג, חובה על מנהל או איש צוות במקום כאמור, לדווח על כך בהקדם האפשרי לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק או למשטרה; העובר על הוראה זו, דינו - מאסר שישה חודשים "

כלומר פסיכולוג העובד במעון, במוסד או במסגרת חינוכית או טיפולית אחרת, חייב לדווח על כל עבירת מין, חבלה חמורה או התעללות שנעברו בקטין. בנוסף החוק הקיים אין חובת דיווח ישירה על מטפל במקרה של פגיעה בקטין או בחסר ישע בידי מי שלא אחראי עליו שלא במסגרת טיפולית או חינוכית.

- מעבר לתיאור המצבים המחייבים דיווח, סעיף 368 ד משאיר שיקול דעת בידי המטפל לגבי אופן הדיווח ע"י אפשרות בחירה בין שני מסלולי דיווח: פקיד סעד או משטרה.

סעיף 368 ד לחוק העונשין, התשל"ז :

(ו) "עובד סוציאלי שמונה לפי חוק, שקיבל דיווח לפי סעיף זה, יעבירו למשטרה בצירוף המלצתו לפעול או להימנע מלפעול בקשר לדיווח, אלא אם כן קיבל אישור שלא להעביר את הדיווח למשטרה מאת אחת הועדות שהקים שר המשפטים לענין זה; חברי ועדה כאמור יהיו נציג פרקליט מחוז והוא יהיה היושב-ראש, קצין משטרה בדרגת רב פקד ומעלה ועובד סוציאלי שמונה לפי חוק לאותו מחוז".

(ז) "הגיע למשטרה מידע לפי סעיף זה, תעביר אותו לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק, ולא תפעל לפני שתיוועץ בו אלא אם כן נדרשת פעולה מיידיית שאינה סובלת דיחוי; אין בפעולה מיידיית כאמור כדי לשלול את חובת העברת המידע לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק וההתייעצות עמו לאחר מכן"

סעיפים אלו יצרו מנגנון חקיקתי ייחודי המבטא את ההכרה בכך שלא תמיד המסלול הפלילי הוא המסלול הראוי והנכון להתמודדות עם תופעת התעללות בהקשרים משפחתיים

אלימות במשפחה – חובת יידוע

"רופא, אחות...עובד סוציאלי...פסיכולוג...שעקב טיפול או ייעוץ שנתן לאדם במסגרת עיסוקו במקצועו או בתפקידו, היה להם יסוד סביר לחשוב כי זה מקרוב נעברה עברה באותו אדם)בסעיף זה – המטופל (על ידי בן זוגו או על ידי מי שהיה בן זוגו בעבר, יידע את המטופל על כך שבאפשרותו לפנות לתחנת משטרה, למחלקה לשירותים חברתיים או למרכז לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה מטעם המחלקה לשירותים חברתיים, וייתן לו כתובת ומספר טלפון של המקומות האמורים הקרובים למקום מגוריו של המטופל"

הודעות מטפל על פי חוק כלי ירייה – חובת הודעה

סעיף 11 א' לחוק כלי ירייה :

"רופא, פסיכולוג, קצין בריאות הנפש או עובד סוציאלי במערכת הבריאות, המטפל באדם והסבור כי אם האדם יחזיק בכלי ירייה יהיה בכך משום סכנה לאותו אדם או לציבור, יודיע על כך למנהל משרד הבריאות, שיהא רשאי להעביר את הידיעה לצבא הגנה לישראל

" החוק אינו מתייחס רק למחזיקי נשק בהווה אלא גם לאלה שיבקשו רישיון לאחזקת כלי ירייה בעתיד והמטפל סבור כי הדבר יצור סיכון לאדם או לציבור.

מניעת פשע סעיף 262 חוק העונשין תשל"ז – 1977 מטיל חובה כללית על כל אדם למניעת פשע.

" מי שידע כי פלוני זומם לעשות מעשה פשע ולא נקט כל האמצעים הסבירים למנוע את עשייתו או את השלמתו, דינו - מאסר שנתיים"

" פשע"- עבירה שנקבע לה עונש חמור מאשר מאסר לתקופה של שלוש שנים. הסעיף מטיל חובה על מטפל לנקוט בכל האמצעים הסבירים למניעת פשע ואינו מתייחס באופן ישיר לנושא הפרת הסודיות. יחד עם זאת הגנה על חייו של אדם תמיד קודמת לשמירת הסודיות.